

# Protocol ter voorkoming van pestgedrag



o.d.s. de Achtbaan

## **1. Doel van het protocol**

Pesten komt helaas voor, ook op onze school kan dit gebeuren. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus aan willen pakken. Dit onderwijsprotocol tegen pesten heeft als doel het probleem van pestgedrag bij kinderen te voorkomen en zo nodig aan te pakken en daarmee het geluk, het welzijn en de toekomstverwachting van de kinderen daadwerkelijk te verbeteren.

Dit willen we bereiken door regels en afspraken zichtbaar te maken voor kinderen en volwassenen zodat als er zich ongewenste situaties voordoen, zij elkaar kunnen aanspreken op deze regels en afspraken.

### ***De directie, het personeel en de MR van De Achtbaan verklaren het volgende:***

"Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Pestgedrag is schadelijk tot zeer schadelijk voor kinderen, zowel voor slachtoffers als voor de pesters. Dit ernstige probleem leidt tot de noodzaak van een aanpak, in het bijzonder door de ouders en de leerkrachten. Directie, personeel en MR moeten zo goed mogelijk samenwerken met leerlingen en ouders om het probleem "pesten" op te lossen."

De ondertekenaars van dit protocol verplichten zich tot het volgende:

- Pesten zoveel mogelijk voorkomen door te werken aan een gezond pedagogisch klimaat
- Hulp bieden aan het gepeste kind
- Hulp bieden aan de pester
- Hulp bieden aan de zwijgende middengroep
- Hulp bieden aan de leerkracht
- Hulp bieden aan de ouders
- Het bewust maken en bewust houden van alle betrokkenen van het probleem
- Het gericht voorlichten van alle betrokkenen van De Achtbaan
- Het hebben van een vertrouwenspersoon op school

Elke twee jaar wordt dit protocol geëvalueerd en zo nodig bijgesteld. Dit pestprotocol wordt geplaatst op de website van onze school.

## 2. Wat is pesten eigenlijk?

### 2.1 Wat is de definitie van pesten

*'Pesten is (psychisch, fysiek of seksueel) systematisch geweld van een leerling of een groep leerlingen ten opzichte van één of meer klasgenoten die niet (meer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen.'*

Bij pesten is er een duidelijk slachtoffer en een dader. De dader heeft de intentie om het slachtoffer te beschadigen. Het gedrag van de dader is (be)dreigend. Het slachtoffer wordt beschadigd en kan zich vaak niet verweren. Pesten gebeurt herhaaldelijk, door dezelfde dader of daders, en met dezelfde slachtoffer(s). Pesten gebeurt vaak moedwillig om de ander verdriet te doen of om de pester zelf een goed gevoel te geven.

### 2.2 Is het plagen of is het pesten?

Plagen is niet hetzelfde als pesten. De verschillen zou je zo kunnen aangeven.

| <b>Plagen:</b>               | <b>Pesten:</b>        |
|------------------------------|-----------------------|
| Gelijkwaardigheid            | Machtsverschil        |
| Wisselend 'slachtofferschap' | Hetzelfde slachtoffer |
| Humoristisch                 | Kwetsend              |
| Af en toe                    | Vaak/voortdurend      |

### 2.3 Kenmerken van pesten

- Pesten gebeurt opzettelijk.
- Pesten brengt schade toe.
- Bij pesten is er altijd sprake van ongelijke machtsverhoudingen.
- Pesten houdt niet vanzelf op maar wordt eerder erger wanneer er niet wordt ingegrepen.
- Pesten is van alle tijden en komt voor in alle cultuurgroepen.

### 2.4 Vormen van pesten

- Volstrekt doodzwijgen
- Isoleren
- Psychisch / fysiek mishandelen
- Insluiten
- Buiten school opwachten
- Achtervolgen of stalken
- Als slaaf behandelen
- Bijnaam geven en zogenaamd leuke opmerkingen over het kind plaatsen
- Opdrachten als huiswerk maken geven
- Bezittingen afpakken of stukmaken
- Jennen / treiteren
- Slachtoffer voortdurend de schuld geven
- Verbaal geweld
- Lichamelijk geweld
- Beledigen
- Briefjes doorgeven
- Via internet; whatsapp of social media

### 3. Wat doen we op school preventief aan pesten.

#### 3.1 Pedagogisch klimaat van de school

De leerlingen gaan graag naar school. Zij ervaren de school als vertrouwd, veilig en stimulerend. Er is veel aandacht voor sociale competenties. Zowel op groepsniveau als schoolniveau zijn er afspraken op welke manier we met elkaar omgaan.

Het opvoeden van kinderen is een gezamenlijke doelstelling van ouders en schoolteam. Het is dan ook erg belangrijk om op een standpunt te formuleren m.b.t. normen en waarden.

- Zo scheppen we een sfeer van veiligheid om het zelfvertrouwen te ontwikkelen
- Zo zijn we bewust bezig om kinderen elkaar te laten waarderen en respecteren
- Zo werken we aan sociale vaardigheden en beperken we pesten

#### 3.2 Kanjer methode

De Kanjermethode is een effectief antwoord op hoe te komen tot gewenst sociaal gedrag. Pesten krijgt binnen de methode een grote rol en komt vaak aan bod. De Kanjermethode hanteert hierbij de volgende **Kanjerregels** die zorgen voor rust, respect en regelmaat.

**Niemand lacht elkaar uit**

**Niemand speelt de baas**

**Niemand gedraagt zich zielig**

**We vertrouwen elkaar, we helpen elkaar**

**We zijn eerlijk zonder te kwetsen.**

Het belangrijkste doel is van de kanjermethode is dat een kind positief over zichzelf en de ander leert denken. Ze geeft de kinderen handvatten in sociale situaties zoals:

- Samenwerken
- Kritiek durven en kunnen geven en ontvangen
- Uit slachtofferrollen stappen en heft in eigen handen nemen op een gezonde manier
- Leren te stoppen met pesten en treiteren

In de Kanjermethode staan vier figuren centraal, die ieder gekoppeld worden aan een kleur.

**De pestvogel:** deze pestvogel vindt zichzelf heel wat en wil altijd de baas spelen. Andere kinderen zijn in hun ogen allemaal sukkel die maar beter naar hem of haar kunnen luisteren. Bij dit gedrag hoort de zwarte pet.

**Het aapje:** doet overal lacherig over en neemt niets of niemand serieus. Hij probeert de lachers op zijn hand te krijgen en vriendjes te worden met de pestvogel om zo niet zelf gepest te worden. Hij probeert contact te krijgen door met de pestvogel mee te doen en overal een grap van te maken. Bij dit gedrag hoort de rode pet.

**Het konijn:** is vaak bang en valt liefst zo min mogelijk op. Het komt slecht voor zichzelf op en wordt vaak gepest. Dit kind kruipt vaak weg in een hoekje. Hij denkt dat hij minder waard is dan anderen, is vaak bang en heeft last van faalangst. Bij dit gedrag hoort de gele pet.

**De Kanjer:** doet normaal. Hij komt voor zichzelf op zonder anderen te kwetsen of bang te maken. Hij geeft zijn mening, komt uit voor zijn gevoel en neemt anderen en zichzelf serieus. Een kind dat assertief is maar niet agressief en zich in allerlei situaties goed weet te handhaven. Hier hoort de witte pet bij.



### 3.3 Klassenregels

Uiteraard hanteren wij in de klas de kanjerregels en deze regels hangen zichtbaar in iedere groep.

### 3.4 Structureel Coöperatief Leren

Les krijgen over sociale vaardigheden is iets anders dan het verwerven van sociale vaardigheden. Sociaal gedrag leer je binnen een context waarin het ook nodig is om sociale vaardigheden toe te passen. Sociale vaardigheden gebruiken moet functioneel zijn. Structureel Coöperatief Leren geeft leerlingen de kans om sociale vaardigheden op een natuurlijke manier te verwerven.

### 3.5 Teamscholing

*'Als je in een theater het licht, het geluid en de rekwisieten weghaalt, maar je houdt de interactie tussen de acteur en het publiek over, dan spreek je nog steeds over theater. Als je in het onderwijs de roosters, de methoden en de toetsen weghaalt, maar je houdt de interactie tussen de leerkracht en de kinderen over, dan spreek je nog steeds over onderwijs. Het draait om de bijzondere interactie tussen de leerkracht met haar leerlingen. De rest is soms belangrijk, maar nooit het belangrijkste.'*

Diverse leerkrachten hebben de kanjertraining gevolgd. In iedere bouw is minimaal één leerkracht aanwezig die de training heeft gevolgd. De basis van ons schoolklimaat zit in onze kernwaarden. De middelen die wij inzetten ten aanzien van kernwaarden samenwerken en verantwoordelijkheid. Denk hierbij aan o.a. de maatjesactiviteiten, samenwerkingsopdrachten en de weeksluiting

## 4. Wat doen we als er gepest wordt.

### De vijf-sporen aanpak

Indien er sprake is van pesten gaan we daar actief mee om. We gaan uit van de aanbevelingen uit de hier achter beschreven vijfsporen aanpak. Deze zijn afkomstig uit het Nationaal Pestprotocol. Op een actie volgt altijd een reactie. Een "lik op stuk beleid". Wil je pesten effectief bestrijden dan moet je de volgende vijf groepen meenemen.

### 4.1 De leraar (signaleren en aanpakken)

Leraren hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn de eerst verantwoordelijken voor de aanpak van het pesten. Het is belangrijk dat zij pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. De leraren worden ondersteund door de intern begeleider die, als het nodig is, ook buiten de klas met individuele kinderen of met groepjes kinderen aan de slag gaat.

In deze fase zal de leerkracht of de intern begeleider, afhankelijk van de ernst van de zorg, de ouders op de hoogte stellen. Desnoods zal er een door school georganiseerd gesprek plaatsvinden met alle ouders uit de groep om te praten over de oplossing. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. De leerkracht biedt altijd hulp aan het gepeste kind en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen.

#### **4.2 Hulp aan de pester**

Er wordt uiteraard met de pester gesproken. Dit kan een probleemoplossend gesprek zijn (op zoek naar de oorzaak) om vervolgens de gevoeligheid voor wat hij met het slachtoffer uithaalt te vergroten, gekoppeld aan afspraken met evaluatiemomenten. Het advies is om de pester even de gelegenheid te bieden om zijn leven te beteren alvorens zijn ouders bij zijn wangedrag te betrekken. Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de ernst van het pestgedrag.

#### **Begeleiding van de pester**

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen)
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste leerling heeft.
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest – belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt.
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-denk-doe houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
- Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD

**Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:**

- Een problematische thuissituatie
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- Voortdurend met elkaar de competitie aangaan
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt

**4.3 Hulp aan het gepeste kind**

Uiteraard moet ook hulp aan het slachtoffer worden geboden. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op verschillende manieren reageren. De meeste kinderen worden passief en zitten er duidelijk mee. Een enkel gepest kind gaat zelf uitdagen. Beide vormen van gedrag zijn 'aangeleerd', in de zin van 'reacties op uitstoting'. Dit gedrag kan ook weer afgeleerd worden. In dit geval zijn bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, op zelfverdediging, kanjertraining goede interventies.

**Begeleiding van de gepeste leerling**

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten. Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken.
- De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).
- Het gepeste kind niet over beschermen bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen.' Hiermee plaats je het gepeste kind in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

**4.4 Hulp aan de zwijgende middengroep**

Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de volgende acties mogelijk:

- Pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen.
- Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen.
- Als een leraar met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is.
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.



## **4.5 Hulp aan de ouders**

### **Ouders van gepeste kinderen:**

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

### **Ouders van pesters:**

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

### **Alle andere ouders:**

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

## **5. Stappenplan anti-pest protocol**

Iedere melding van pestgedrag dient serieus genomen te worden en te worden geverifieerd. Op het moment dat een leerling, een ouder of een collega melding maakt van pestgedrag worden de volgende stappen ondernomen. Deze stappen zijn erop gericht om het pestgedrag zo snel mogelijk te stoppen.

### ***Let op:***

Wanneer een ouder het gevoel heeft dat zijn/ haar klacht niet serieus genomen wordt door de leerkracht, dan mag deze ouder hiermee naar de directie gaan.

### **Stap 1**

De leerkracht heeft een afzonderlijk gesprek met de leerling die pest (de pester) en de leerling die gepest wordt (de gepeste). Aan de hand van zo concreet mogelijke voorvallen uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. Indien wenselijk kan de leerkracht de intern begeleider op de hoogte stellen. Het team wordt (indien nodig) op de hoogte gesteld van het pestgedrag i.v.m. toezicht op het plein e.d.

### **Stap 2**

De leerkracht heeft een gezamenlijk gesprek met de pester en de gepeste. Het probleem wordt duidelijk en helder geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken gemaakt om pestgedrag tegen te gaan/ te stoppen. Als er meerdere kinderen uit de groep betrokken zijn bij het pestgedrag zal de leerkracht klassikaal aandacht schenken aan het probleem, waarbij gebruik gemaakt kan worden van beschikbare methoden. Er zal benadrukt worden dat alle kinderen zich veilig moeten voelen op school. Het melden van pesten is geen klikken. Angst om zaken te melden zal moeten worden weggenomen. Binnen één week vindt eerste evaluatie plaats. De leerkracht zal nauwkeurig observeren.

### **Stap 3**

In geval dat ouders melding hebben gemaakt van pestgedrag wordt het teruggekoppeld naar de ouders. Er worden mededelingen gedaan m.b.t. de afspraken. Met de ouders wordt afgesproken dat er na de eerste evaluatie weer contact opgenomen zal worden. Deze stap zal ook worden genomen als de leerkracht de situatie als 'ernstig' inschat, zonder dat ouders melding hebben gemaakt.

### **Stap 4**

Gesprek met pester en gepeste (leerkracht kan zelf inschatten wat het beste is: gezamenlijk of afzonderlijk). Is het gelukt om de afspraken na te komen?

Zo ja: dan de afspraken handhaven/ bijstellen en een volgend gesprek over twee weken.

Zo nee: analyse opstellen, waardoor het mis is gegaan. Leerkracht overlegt met intern begeleider. Er wordt een handelingsplan opgesteld voor de komende twee weken. Het team wordt hiervan op de hoogte gebracht. Dit wordt met de ouders gecommuniceerd.

### **Stap 5**

Na twee weken is er opnieuw een gesprek tussen leerkracht en leerlingen. Verslag wordt uitgebracht aan intern begeleider. Zijn de effecten positief: dan langzamerhand afbouwen. Zo niet: nieuw handelingsplan opstellen waarbij eventueel ook externe deskundigheid ingeschakeld kan worden.

## Opmerkingen

- Alle concrete acties en afspraken worden door de leerkracht vastgelegd in ParnasSys.
- Acties en afspraken dienen erop gericht te zijn het pesten onmiddellijk te stoppen en het gedrag te veranderen.
- Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld.
- Kan er besloten worden om een stap 6 te ondernemen:

### Stap 6

Gesprek met alle ouders uit de groep over het pestprobleem in de groep. Dit met name als er sprake is van een grote zwijgende groep onder de klasgenoten die niet op het pestgedrag reageert of durft te reageren. Dit gesprek wordt geleid door een directielid of intern begeleider. De leerkracht(en) van de groep zijn op deze avond aanwezig.

### Doel:

Informatieverstrekking en wat kunnen ouders doen om het gedrag te beïnvloeden? Er zal ook gestimuleerd worden dat ouders onderling contact zoeken. In het uiterste geval kunnen in goed overleg met alle partijen (leerkracht, team, ouders, intern begeleider en directie) nog twee stappen gezet worden:

### Stap 7

Een leerling (pester of gepeste) wordt tijdelijk in een andere groep geplaatst. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden.

### Stap 8

De pester wordt geschorst voor maximaal vijf dagen. Mocht dit meerdere keren noodzakelijk zijn dan zal er met het Bevoegd Gezag worden overlegd of er een verwijderingsprocedure voor de pester(s) in gang kan worden gezet.

**Wat je pest  
ben je zelf**



## **6. Cyberpesten**

### **Vormen van cyberpesten**

Anonieme berichten versturen via MSN en SMS, schelden, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen, wachtwoorden en credits stelen en misbruiken, haatprofielen aanmaken, virussen sturen en happy slapping. 20% van de leerlingen heeft te maken met cyberpesten.

### **Effecten**

De effecten van cyberpesten kunnen langduriger en wijder verspreid zijn dan bij traditioneel pesten. Opnames die via de webcam worden gemaakt, worden vastgelegd door een ander. Deze opnames verdwijnen nooit meer. Over de hele wereld kan een foto op een site staan. Foto's die eenmaal op internet staan zijn soms niet meer te verwijderen.

### **Verantwoordelijkheid van de school**

Soms gebeurt pesten buiten de school. Toch heeft de school er veel last van. Het ruziën en pesten gaat op school door. Schoolresultaten lijden eronder. Er ontstaat een onveilig klimaat. Kinderen kunnen minder goed leren. Pesten heeft effect op het schoolklimaat.

### **Hoe kun je cyberpesten voorkomen?**

Voorop staat: helemaal voorkomen kun je het niet. Je kunt er wel voor zorgen dat leerlingen, ouders en medewerkers zoveel mogelijk op de hoogte zijn, zodat de kans dat een pestsituatie uit de hand loopt minimaal wordt.

1. Toepassen en actualiseren van het pestprotocol.
2. Leerlingen bewust maken van de gevaren op internet, de effecten van cyberpesten en de strafbare feiten (week van de mediawijsheid).
3. Afspreken van internetgedrag en samen met de leerlingen regels maken.
4. Pesten bespreekbaar maken in de klas en leerlingen elkaar daarop laten aanspreken.
5. Sancties van het pestprotocol consequent toepassen.
6. Schoolreglement aanpassen. Bijvoorbeeld: "het maken van opnames van medeleerlingen en leerkrachten zonder toestemming kan leiden tot schorsing/ verwijdering/disciplinaire maatregelen."
7. Opleiden van medewerkers in de school (ook onderwijsondersteunend personeel) is noodzakelijk. Een studiemiddag zorgt dat medewerkers up to date met hun kennis zijn.
8. Ouders informeren door een ouderavond. Ouders zijn over het algemeen niet goed op de hoogte van wat hun kind op internet doet. Alleen door met de ouders samen te werken is digitaal pesten aan te pakken.



## 7. Evaluatie

Dit pestprotocol is door team, directie en MR vastgesteld en wordt om de twee jaar geëvalueerd.

Datum:

Handtekening directie:

---

Handtekening voorzitter MR

---